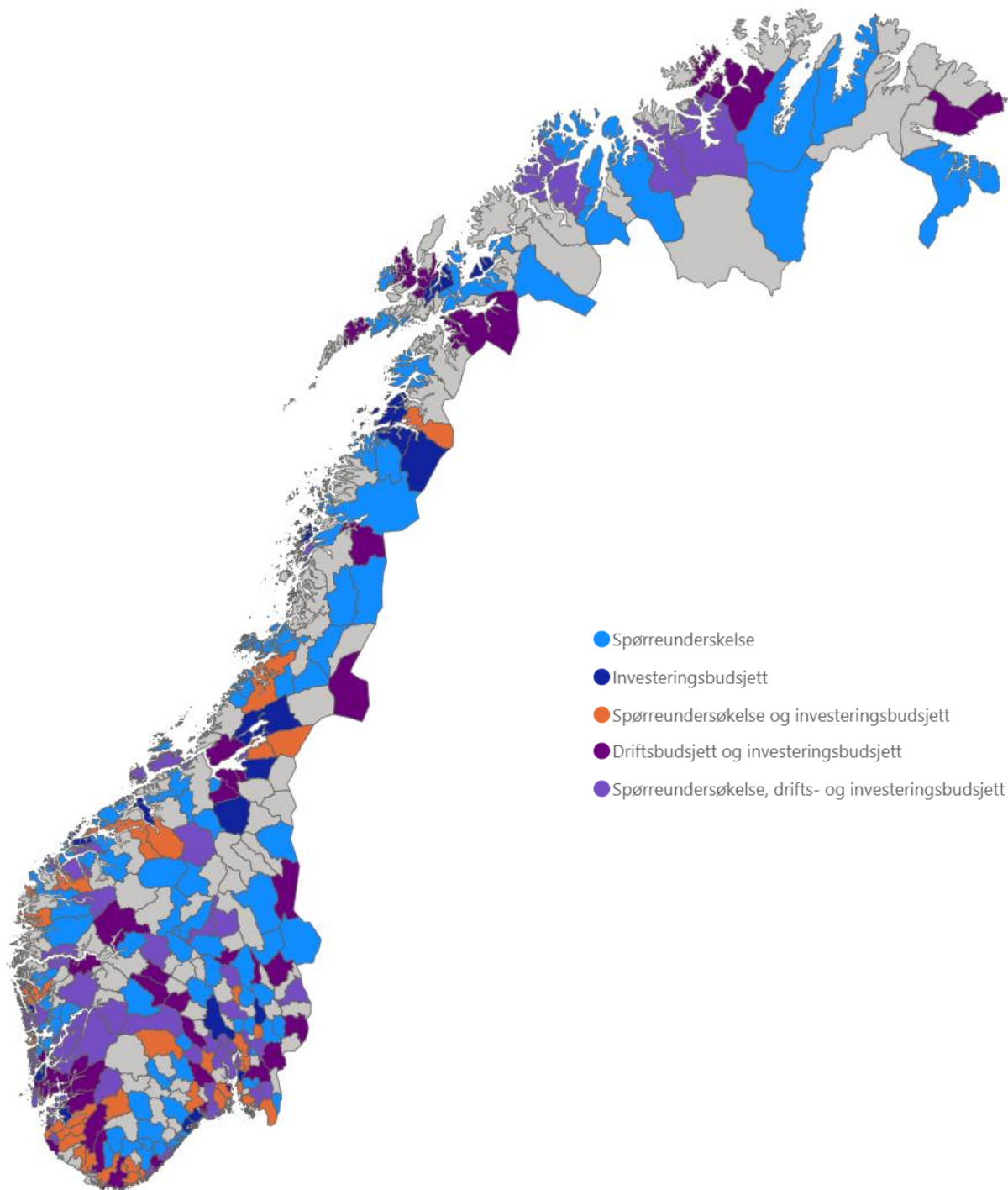

KS' budsjettundersøkelse for kommunene, Budsjett 2026

Innhold

Del 1: Om undersøkelsen	3
Om budsjettprosessen	3
Del 2: Driftsbudsjettet	4
Gebyrer	7
Tilgang på kvalifisert arbeidskraft	7
Endringer i skole- og barnehagestruktur	8
Forebyggende tjenester og frivillig innsats	9
Finans	10
Nærmere om tjenesteområdene	12
Del 3 Investeringsbudsjettet	13
Investeringer 2026	13

Del 1: Om undersøkelsen

KS har gjennomført en spørreundersøkelse om kommunedirektørens forslag til budsjett for 2026. Undersøkelsen ble sendt ut til alle landets kommuner og 180 kommuner svarte på undersøkelsen.

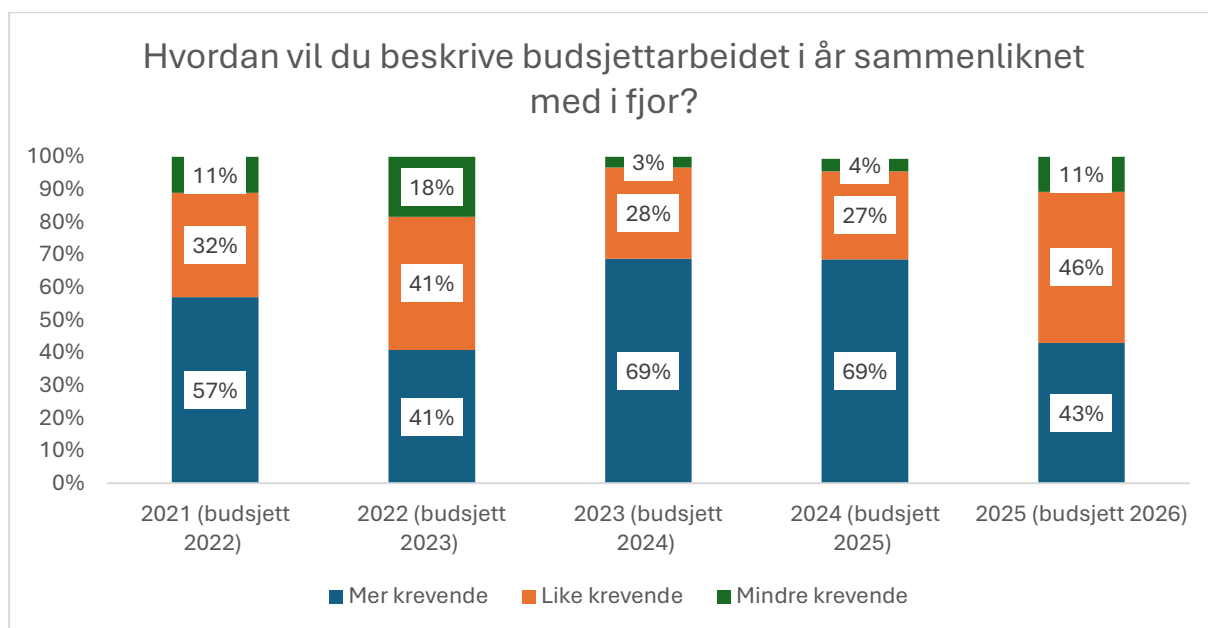
Kommunegruppe	Antall svar	Antall kommuner i gruppen totalt	Svarprosent kommuner	Antall innbyggere	Antall innbyggere i gruppen totalt	Svarprosent innbyggere
under 10 000	113	245	46 %	487 767	910 637	54 %
10 000–20 000	22	44	50 %	302 119	612 998	49 %
20 000–60 000	31	53	58 %	1 035 056	1 692 024	61 %
Over 60 000	14	15	93 %	2 162 163	2 378 681	91 %
Totalsum	180	357	50 %	3 987 105	5 594 340	71 %

Tabell 1: Kommuner med svar i undersøkelsen

Kommunene som har besvart undersøkelsen representerer 50 prosent av kommunene med 71 prosent av innbyggerne.

Om budsjettprosessen

43 prosent av kommunene oppgir at budsjettprosessen har vært mer krevende enn året før, mens 46 prosent mener den har vært like krevende.

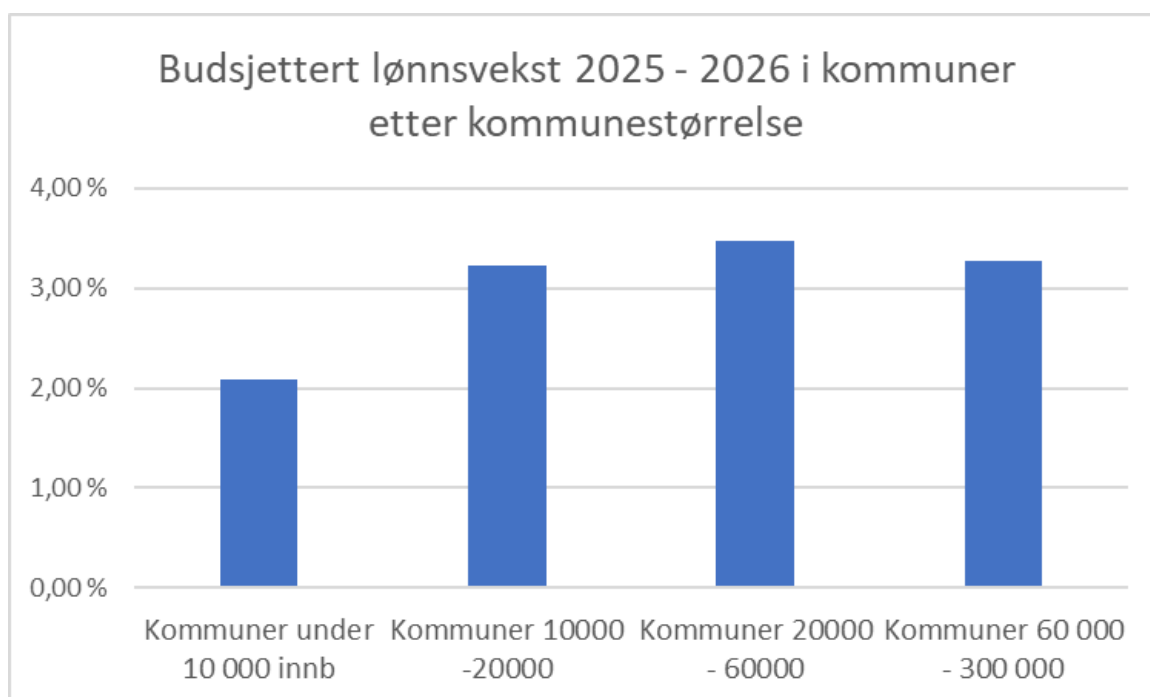
Figur 1: Hvordan vil du beskrive budsjettarbeidet i år sammenliknet med i fjor?

Det er viktig å merke seg at referansen for spørsmålene ikke er den samme. Spørsmålet i årets budsjettundersøkelse relaterer seg til en svært krevende prosess høsten 2024. På samme måte referer de andre årene til budsjettprosessen året før.

Del 2: Driftsbudsjettet

KS har gjennomgått økonomisk oversikt drift for 2026 i 150 kommuner med 58 prosent av landets folketall utenom Oslo. Gjennomgangen tyder på at det legges opp til omfattende omstillinger og kutt i de fleste kommunene for å gjenopprette nødvendig økonomisk handlingsrom. Budsjettert vekst i lønnsutgiftene i kommunedirektørens budsjettforslag for 2026 er på 3,1 prosent fra kommunenes opprinnelig vedtatte budsjetter for 2025. Dette er nesten 1 prosentpoeng lavere enn anslaget for lønnsvekst i kommunesektoren, og indikerer at kommunedirektørene legger opp til en reduksjon i antall ansatte og årsverk. Innstrammingen i årsverk og aktiviteten er i realiteten enda sterkere siden veksten i lønnsbudsjettene ikke gir rom for vekst i årsverk for å kompensere for økt etterspørsel etter kommunale tjenester som følge av befolkningsendringer.

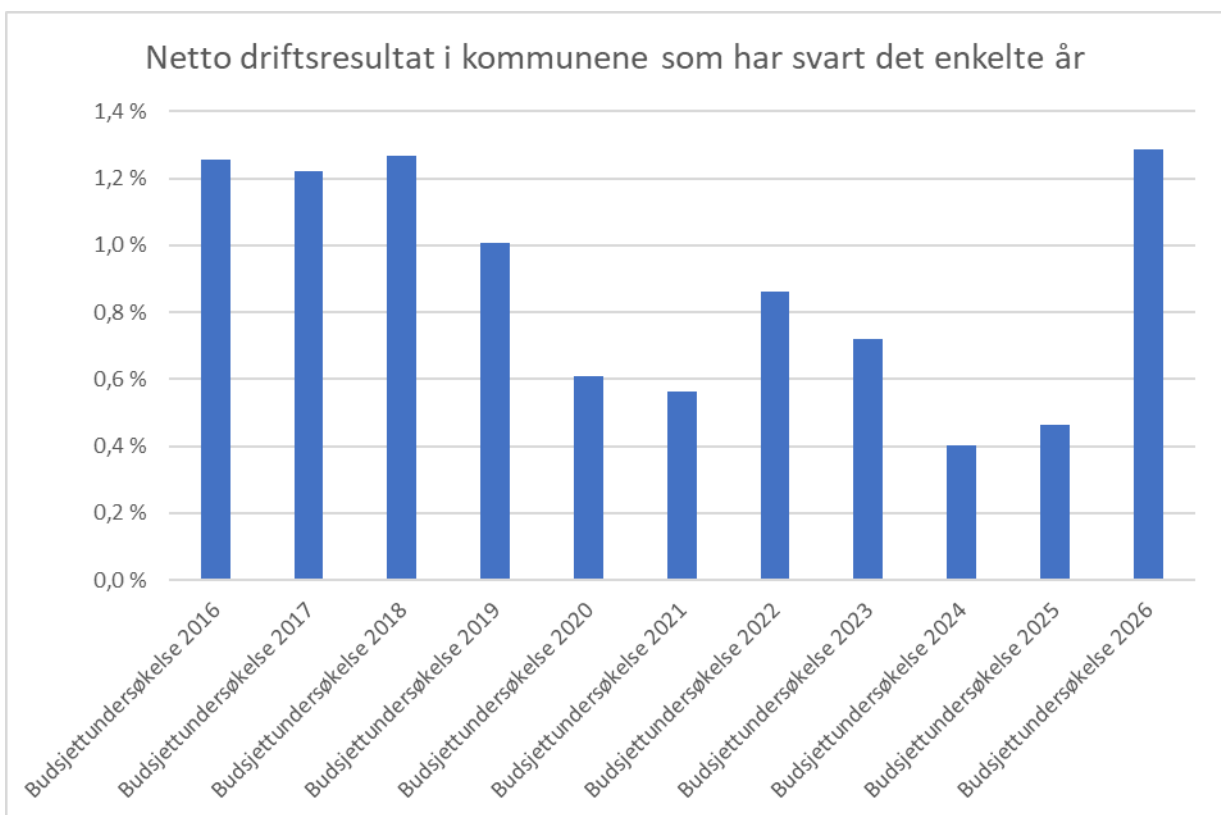
To tredjedeler av kommunedirektørene har i sine budsjettforslag lagt opp til en vekst i lønnsutgiftene som er lavere enn den generelle lønnsveksten. Lavere budsjettert vekst i lønnsutgifter enn generell lønnsvekst gjelder uavhengig av størrelsen på kommunene.

Figur 2: Budsjettert vekst i lønnsutgiftene i 2026 fra vedtatt budsjett 2025 i utvalgte kommuner

Sosiale kostnader øker derimot med om lag 8 prosent i de 150 kommunene som inngår i undersøkelsen. Dette er en vekst på 4 prosent utover generell lønnsvekst og må ses i sammenheng med at effekter av ny offentlig AFP og endring av særaldersgrenser ble innarbeidet etter at kommunestyrene hadde fattet sine opprinnelige budsjettvedtak for 2025. Denne veksten ble kommunene kompensert for gjennom økning i rammetilskuddet i RNB 2025.

Omstilling og kutt i aktivitet skjer primært ut fra behovet for å styrke det økonomiske handlingsrommet i driftsbudsjettene. Dette er ikke minst viktig sett i lys av de store omstillingene kommunene står ovenfor med vekst i den eldre befolkningen i årene som kommer. Netto driftsresultat i de 150 kommunene som inngår i KS' budsjettundersøkelse er i 2026 på 1,3 prosent av driftsinntektene. Dette er høyere enn det som det har vært lagt opp til i tilsvarende undersøkelser for årene 2020 – 2025, men samtidig lavere enn det anbefalte nivået fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi som er på 1,75 prosent. I vurderingen av nivået på budsjettert netto driftsresultat må det også tas i betraktning at om lag 1/6 kommunene i undersøkelsen har et akkumulert merforbruk fra 2024-regnskapet som må dekkes inn i 2026. Merforbruket må finansieres gjennom netto driftsresultat.

Figur 3: Samlet netto driftsresultat i utvalgskommunene som andel av driftsinntekter.

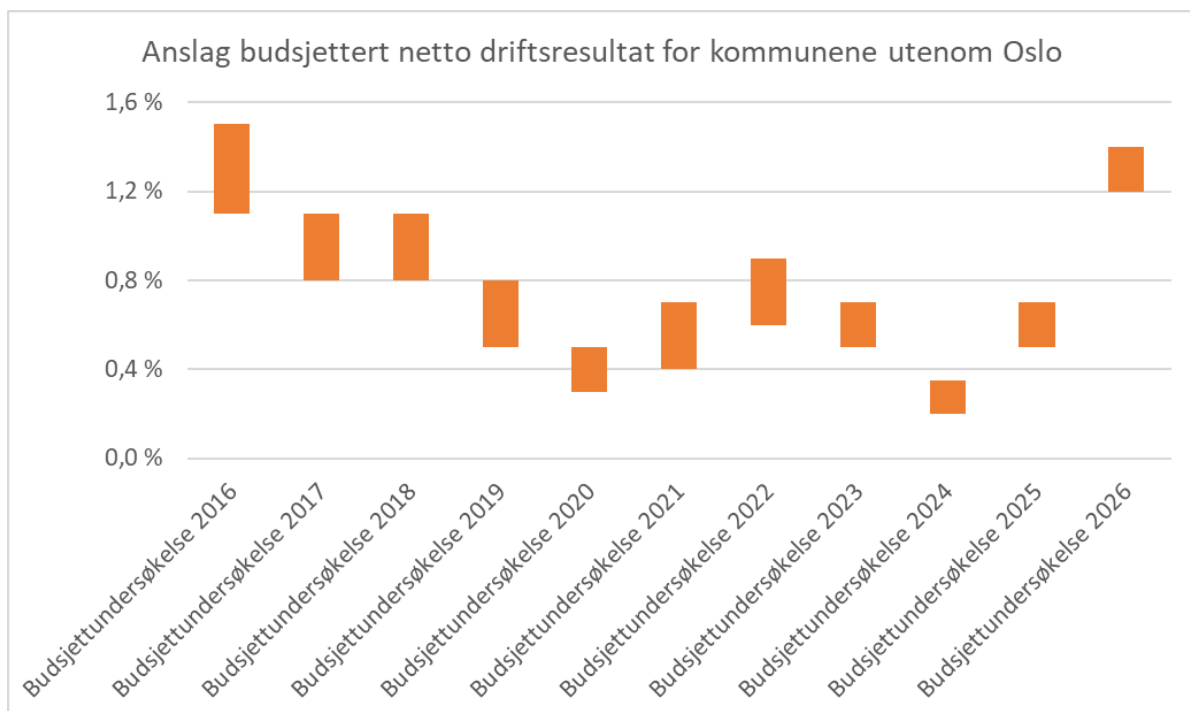
Det er mindre spredning i netto driftsresultat enn i tidligere års undersøkelser når kommunene grupperes etter innbyggertall. Selv om spredningen er mindre mellom kommunegruppene enn tidligere år, er det fortsatt de mest folkerike kommunene som samlet sett budsjetterer med det høyeste netto driftsresultatet. Budsjettert resultat er lavest i kommunene med under 10 000 innbyggere i 2026. For alle kommunegruppene ligger gjennomsnittresultat og medianresultat relativt nær samlet resultat for gruppen. Dette er en indikasjon på at mange av kommunene i kommunegruppen har et resultat som ligger nær gjennomsnittet.

Kommunegrupper	Budsjettert netto driftsresultat 2026	Gjennomsnittlig budsjettert netto driftsresultat 2026	Median - budsjettert netto driftsresultat 2026	Netto driftsresultat estimert for alle kommuner (eks Oslo)	Antall kommuner
Under 10 000 innbyggere	0,95 %	1,02 %	0,75 %		90 (245)
10 000 - 20 000 innbyggere	1,14 %	1,20 %	1,18 %		25 (43)
20 000 - 60 000 innbyggere	1,26 %	1,27 %	1,46 %		26 (54)
Over 60 000 innbyggere	1,51 %	1,65 %	1,89 %		9 (14)
Totalt:	1,29 %	1,13 %	0,88 %	1,2 % - 1,4 %	150 kommuner

Tabell 2: Netto driftsresultat 2026 – kommunene gruppert etter innbyggertall uten Oslo.

Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger, tar til en viss grad hensyn til periodiseringer og tidsavgrensninger, og er samlet sett for utvalgskommunene på 1,2-1,4 prosent. Dette er på tilsvarende nivå som budsjettert netto driftsresultat.

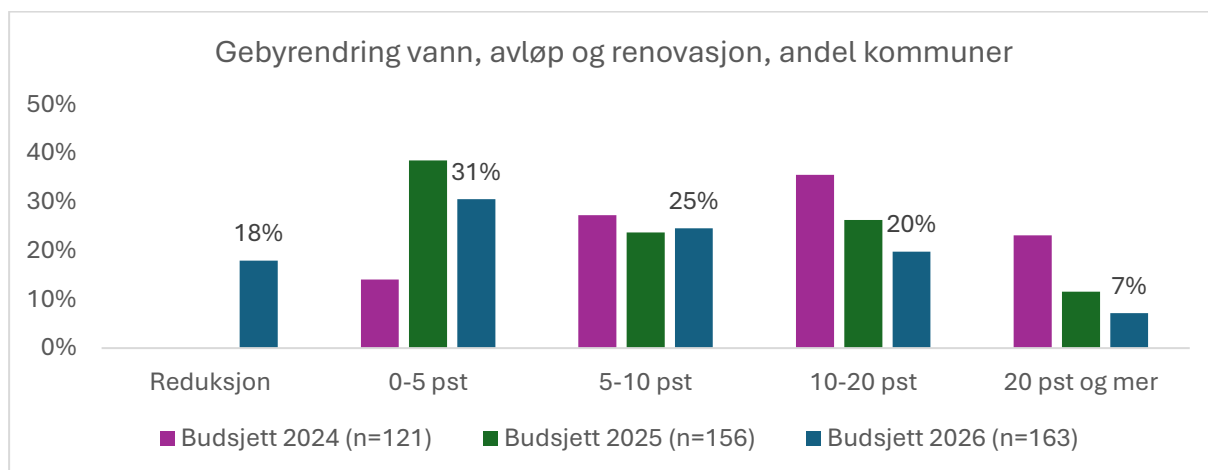
Basert på budsjettforslagene i 150 kommuner anslår KS at budsjettert netto driftsresultat i kommunedirektørenes forslag for alle landets kommuner, utenom Oslo, vil være i størrelsesorden 1,2–1,4 prosent av driftsinntektene i 2026. Dette er en markert bedring sammenlignet med de siste årene. Det må ses i lys av at mange kommuner har redusert sine disposisjonsfond i 2023 og 2024, og at det har vært behov for å styrke det økonomiske handlingsrommet i de framlagte budsjettforslagene. Svarene i budsjettundersøkelsen indikerer videre at det ligger an til at kommunene samlet planlegger med innsparings- og effektiviseringstiltak på i størrelsesorden 10 mrd. kroner i 2026.

Figur 4: KS anslag netto driftsresultat 2016-2026

Gebyrer

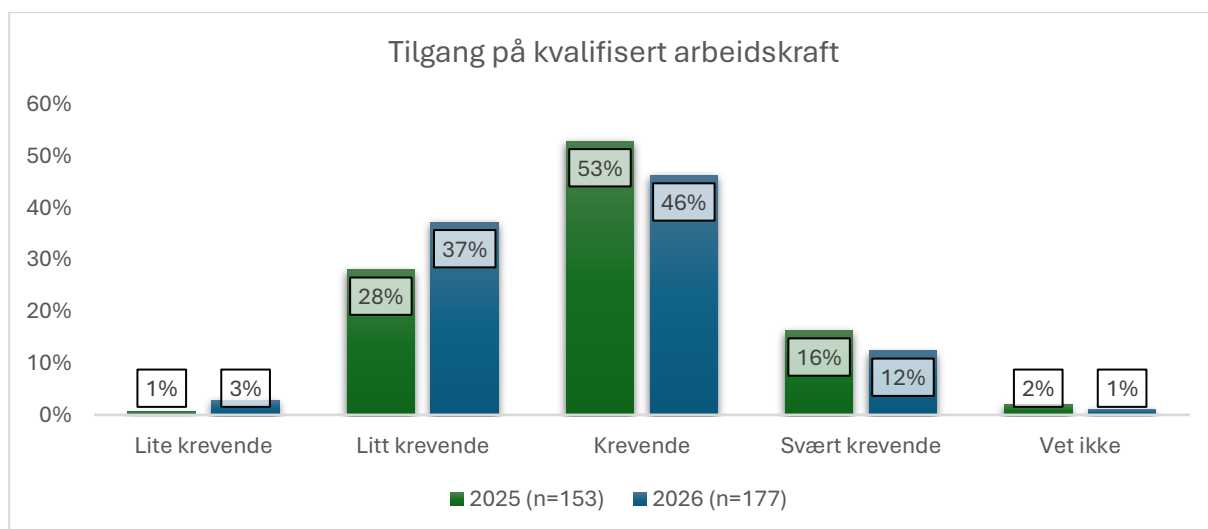
I spørreundersøkelsen er kommunene bedt om å anslå en samlet prisendring på gebyrer på vann, avløp og renovasjon (VAR). Vel halvparten av kommunene planlegger å øke gebyrene med mer enn fem prosent, og om lag like mange planlegger en reduksjon eller en moderat økning (under fem prosent).

Figur 5: Endring i VAR-gebyrer

Tilgang på kvalifisert arbeidskraft

Kommunene er spurt om hvordan de opplever tilgangen på kvalifisert arbeidskraft. Dette spørsmålet ble stilt for første gang i fjorårets undersøkelse.

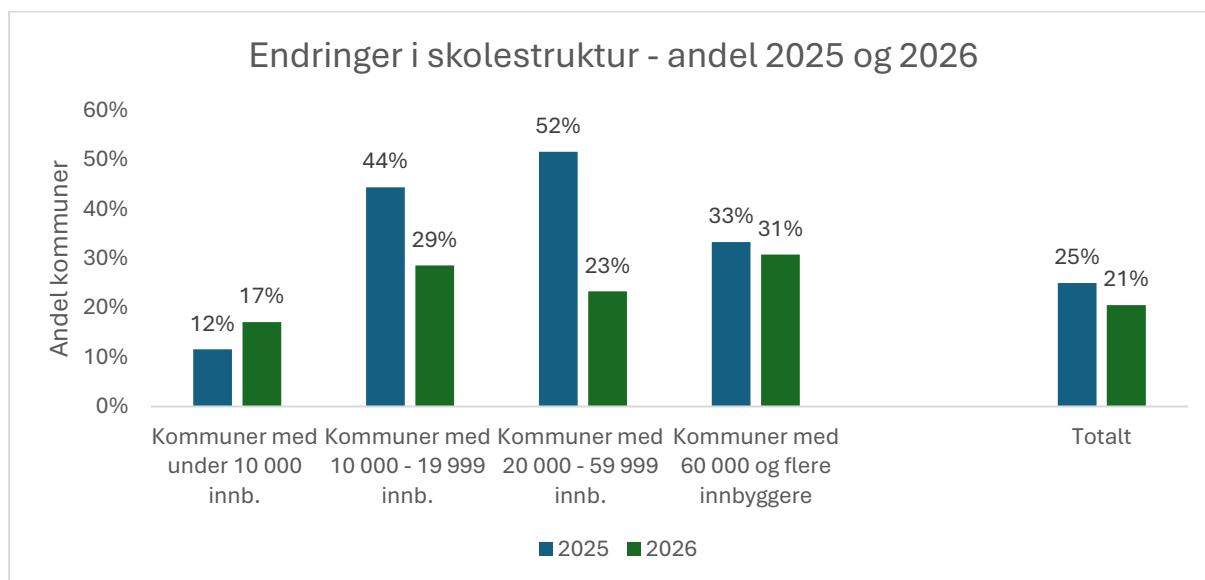

Figur 6: Tilgang på kvalifisert arbeidskraft

Over halvparten av kommunene svarer at det er krevende eller svært krevende å få tak i arbeidskraft med riktig kompetanse. Andelen som svarer at det er krevende eller svært krevende er nær seks av ti i årets undersøkelse. Dette er litt lavere enn i fjorårets undersøkelse, hvor syv av ti svarte det samme.

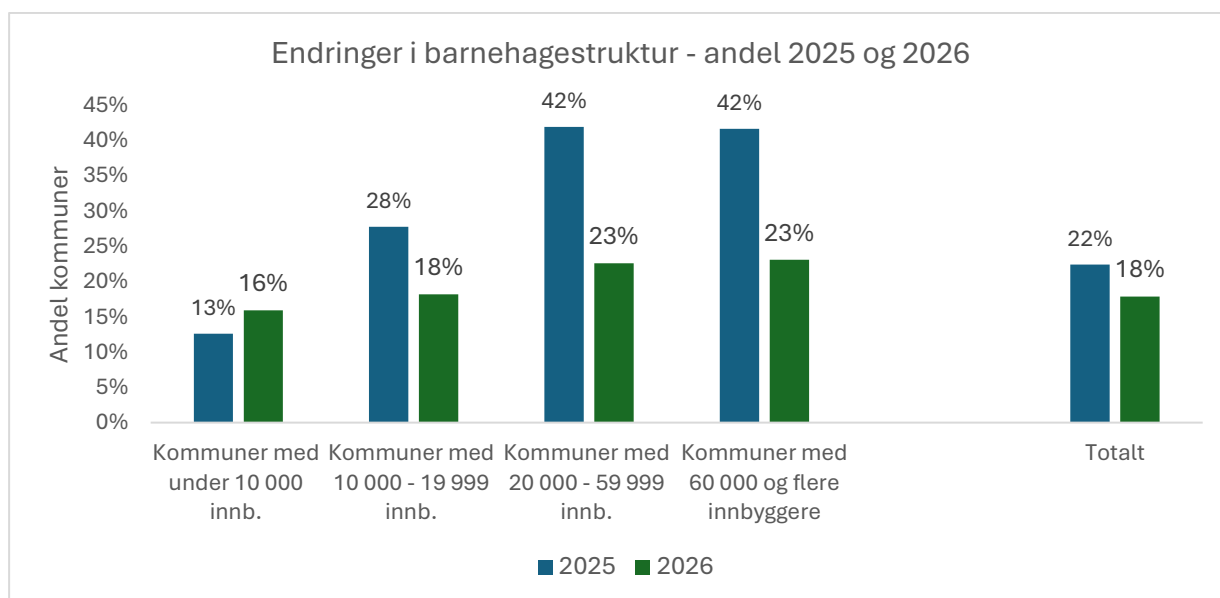
Endringer i skole- og barnehagestruktur

En av fem kommunedirektører foreslår endringer i skolestruktur i budsjettforslaget for 2026. I kommuner med under 10 000 innbyggere er det en høyere andel som foreslår endringer i skolestruktur enn i fjor. I øvrige kommunegrupper er andelen som foreslår dette lavere enn i fjorårets undersøkelse.

Figur 7: Forslag til endring i skolestruktur - andel kommuner i budsjettforslag for 2025 og 2026

Bildet er om lag det samme for barnehageområdet

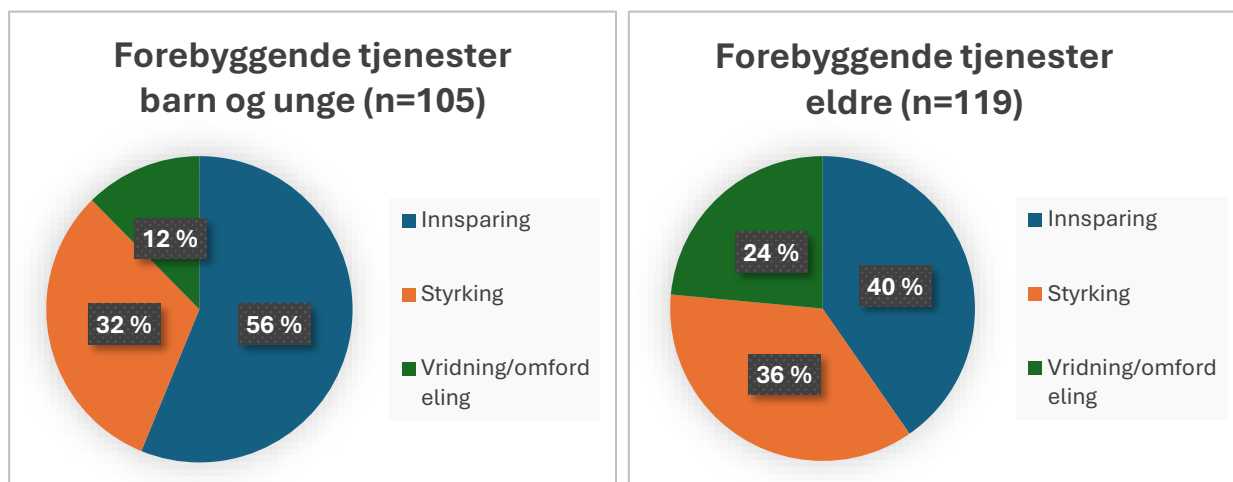

Figur 8: Forslag om endringer i barnehagestruktur, andel kommuner i 2025 og 2026

Forslag til endringer i barnehage- og skolestrukturen, kan ses i lys av behovet for å tilpasse seg de demografiske endringene som pågår med færre barn (og flere eldre).

Forebyggende tjenester og frivillig innsats

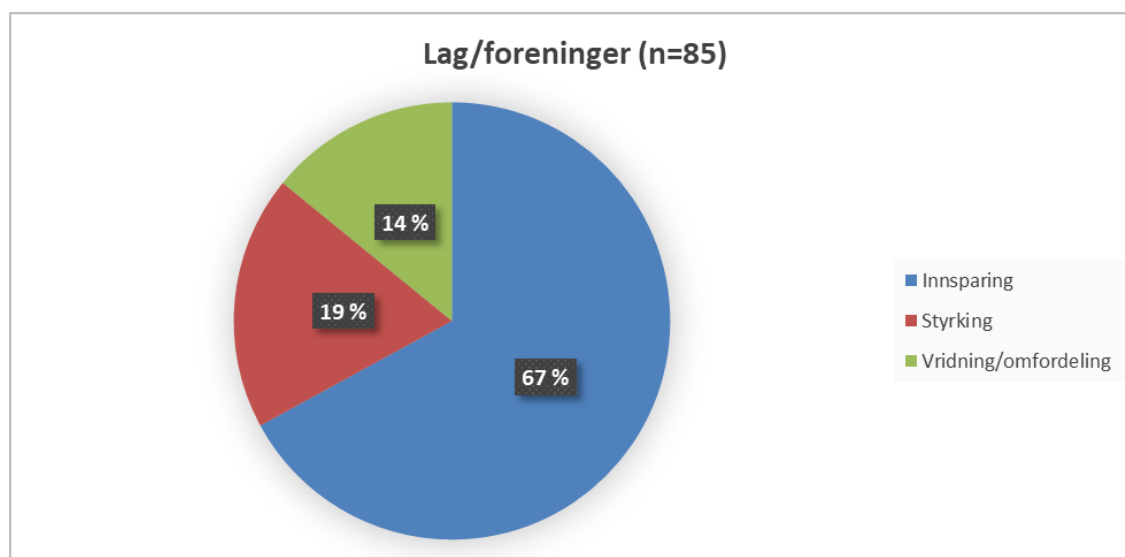
Kommunene er spurt om det foreslås endringer innen forebyggende tjenester for barn og unge, og eldre. 105 av 180 kommuner oppgir at det foreslås endringer i slike tjenester til

barn og unge, og for nesten seks av ti kommuner innebærer dette kutt i tjenestene. En av

Figur 9 a og b: Innsparinger i forebyggende tjenester til barn/unge og eldre

ti planlegger tiltak som innebærer vridning av tjenestene, mens en tredjedel foreslår å styrke forebyggende tjenester til barn og unge. Når det gjelder forebyggende tjenester til eldre planlegger er det 119 av 180 kommuner som foreslår endringer. Fire av ti kommuner foreslår å kutte i tjenester, ¼ foreslår vridning av tjenester, og 1/3 foreslår styrking av forebyggende tjenester.

Figur 10: Planlegges det innsparinger i støtte til lag/foreninger/organisasjoner

Kommunene er også spurt om det foreslås endringer i støtten til lag og foreninger. 85 av 180 kommuner foreslår endringer og av disse er det 2/3 som foreslår innsparinger mens to av ti foreslår økt støtte til lag og foreninger.

Finans

I de 150 kommunene hvor KS har gått gjennom budsjettforslagene øker renteutgiftene med 4 prosent fra 2025 til 2026. Økt lånegjeld og refinansiering av fastrentelån som var inngått på tidspunkt med lavere rentenivå antas å være hovedforklaringen til at renteutgiftene går opp i en periode der styringsrenten har gått ned og forventes å gå ytterligere ned. Økte lånegjeld fører også til at avdragsutgiftene øker med 5 prosent.

Budsjetterte renteinntekter reduseres med over 5 prosent, mens inntektene fra utbytte og gevinst på finansielle instrumenter er relativt stabile.

Dette gir en vekst i netto finansutgifter og avdrag med om lag 8 prosent fra vedtatt budsjett 2025, og kommunene i budsjettundersøkelsen bruker 5,8 prosent av sine driftsinntekter til netto finansutgifter og avdrag i 2026. Til sammenligning var denne andelen 5,6 prosent i vedtatt budsjett for 2025.

150 kommuner i utvalget	Forslag 2026	Vedtatt 2025	Endring pst
Renteinntekter	-5 146 741	-5 451 808	-5,6
Utbytte og gevinst på finansielle instrumenter	-3 581 067	-3 537 479	1,2
Renteutgifter	15 204 329	14 632 388	3,9
Avdrag	11 773 349	11 234 619	4,8
Netto finansutgifter og avdrag	18 249 870	16 877 720	8,1
<i>I pst av driftsinntekter</i>	<i>5,8</i>	<i>5,6</i>	

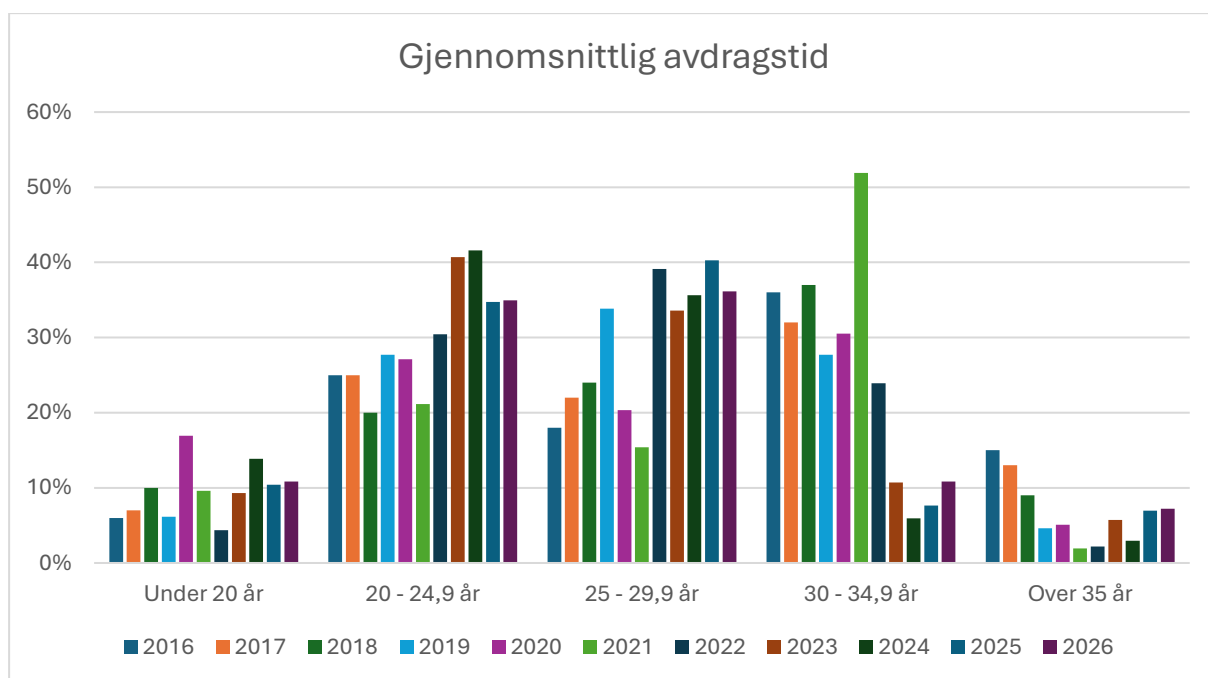
Tabell 3: Netto finansutgifter og avdrag

I spørreundersøkelsen oppgir 61 av 164 kommuner at de legger opp til å betale mer enn minimumsavdrag i 2026. Dette er markert færre kommuner enn i 2025, og dette kan også være en medvirkende årsak til at budsjettert netto driftsresultat øker fra 2025 til 2026.

Det er særlig blant de mest folkerike kommunene hvor andelen som betaler minimumsavdrag går ned, jfr. tabellen nedenfor:

Kommunestørrelse	Pst. mer enn minimum 2025	Pst. mer enn minimum 2026
0-9999	47 %	38 %
10-19999	22 %	23 %
20-59999	29 %	29 %
60000+	58 %	31 %
Totalt	58 %	34 %

Tabell 4: Andel kommuner som betaler mer enn minimumsavdrag, budsjett 2025 og 2026

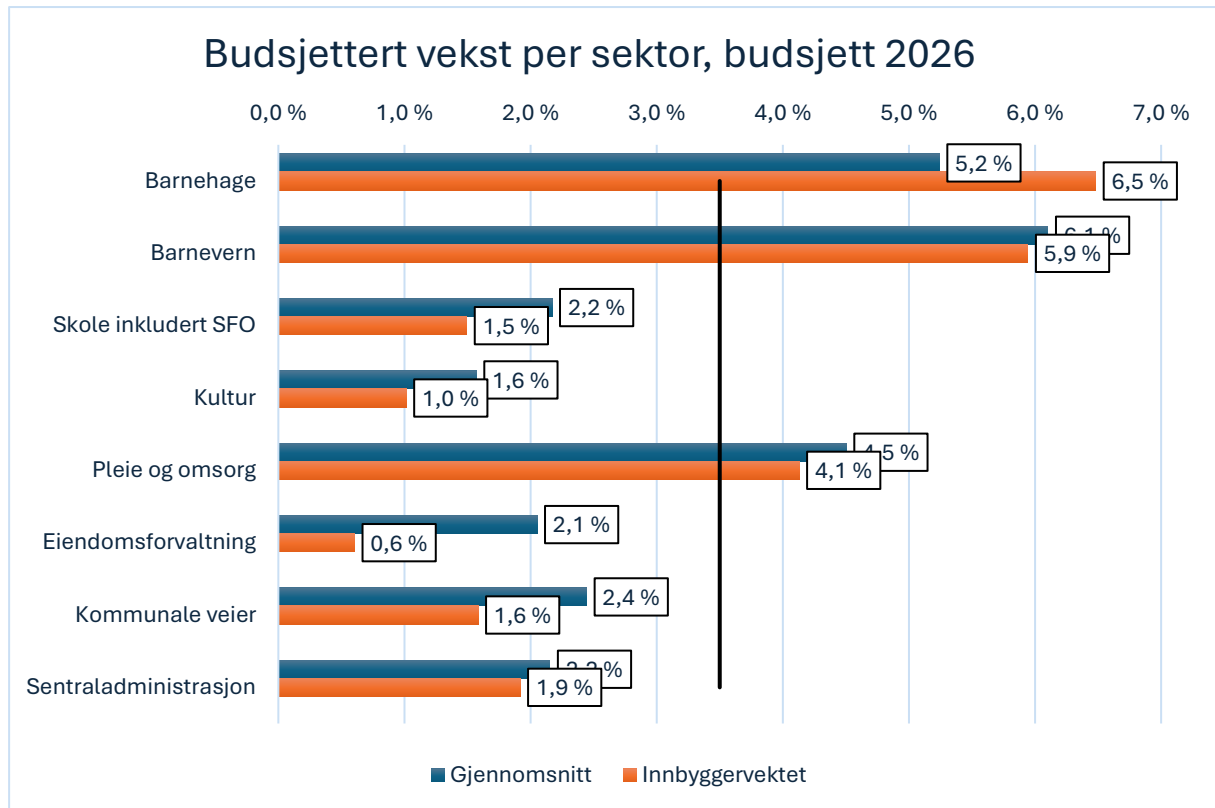

Figur 11: Gjennomsnittlig avdragstid

18 prosent av kommunene i undersøkelsen oppgir at de har en gjennomsnittlig avdragstid på 30 år eller mer. Dette er dobling fra budsjettundersøkelsen i 2024, der i underkant av 9 prosent av kommunene oppga at de hadde så lang avdragstid. Økningen i avdragstid kan ha sammenheng med at endringer i selvkostforskriften hvor den maksimale avskrivningstiden for bl.a. ledningsnettene innen vann og avløp er økt fra 40 til 80 år.

Nærmere om tjenesteområdene

I undersøkelsen er kommunene bedt om å oppgi prosentvis vekst i driftsbudsjettene fra vedtatt budsjett 2025 til forslag 2026 fordelt på tjenesteområder:

Figur 12: Planlagt vekst på ulike tjenesteområder

Tre tjenesteområder har en med vekst som er høyere enn lønns- og prisveksten, pleie- og omsorg, barnevern og barnehage. Når det gjelder barnehage, så blir tallene påvirket av at maksprisen for foreldrebetaling er redusert til 1200 kroner per barn. Kommunene er kompensert for dette, og dersom dette hadde vært tatt med i beregningen, ville den reelle veksten på barnehageområdet vært om lag på nivå med veksten innen skole.

Del 3 Investeringsbudsjettet

Investeringer 2026

Budsjetterte investeringer 2026 i kroner per innbygger etter områder - eks utlån og kjøp av aksjer og andeler

Investeringer i kroner per innbygger							Sum investeringer (ekskl videreutlån)
	Skole	Barnehage	Helse og omsorg (inkl. boliger)	Kultur, idrett og kirke	VAR	Øvrige områder	
Kommuner under 10 000 innb	2 687	743	4 128	1 410	4 649	5 915	19 532
Kommuner 10000 - 19999 innb	1 944	456	6 128	1 284	5 644	4 978	20 434
Kommuner 20000 - 59999 innb	1 875	267	2 851	1 491	5 976	3 519	15 980
Kommuner 60000 - 300 000 innb	2 254	307	3 344	1 433	3 790	4 152	15 281
Oslo	1 872	570	2 523	1 529	8 858	15 645	30 997
Alle	2 101	395	3 397	1 449	5 475	6 040	18 858

Tabell 5: Budsjetterte investeringer i 2026 - tjenesteområde og kommunestørrelse

Med utgangspunkt i kommunedirektørenes forslag til investeringsbudsjett i 186 kommuner med over 80 prosent av landets innbyggere (hentet fra kommunenes nettsider), anslår KS at alle landets kommuner planlegger å investere for om lag 105 mrd. kroner i 2026. Dette er om lag på samme nivå som i tilsvarende undersøkelse for 2025-budsjettet i løpende priser, og indikerer at det legges opp til en reduksjon i investeringsaktiviteten som tilsvarer prisveksten.

Oslo har både i 2025 og 2026 høyere investeringsaktivitet per innbygger enn øvrige kommuner, og det er ikke unaturlig siden Oslo er både kommune og fylkeskommune. I tillegg har Oslo et par store pågående investeringsprosjekter som trekker opp aktiviteten. Blant øvrige kommuner er det i kommunene med 10 – 20 000 innbyggere det planlegges høyest investeringsaktivitet per innbygger i 2026

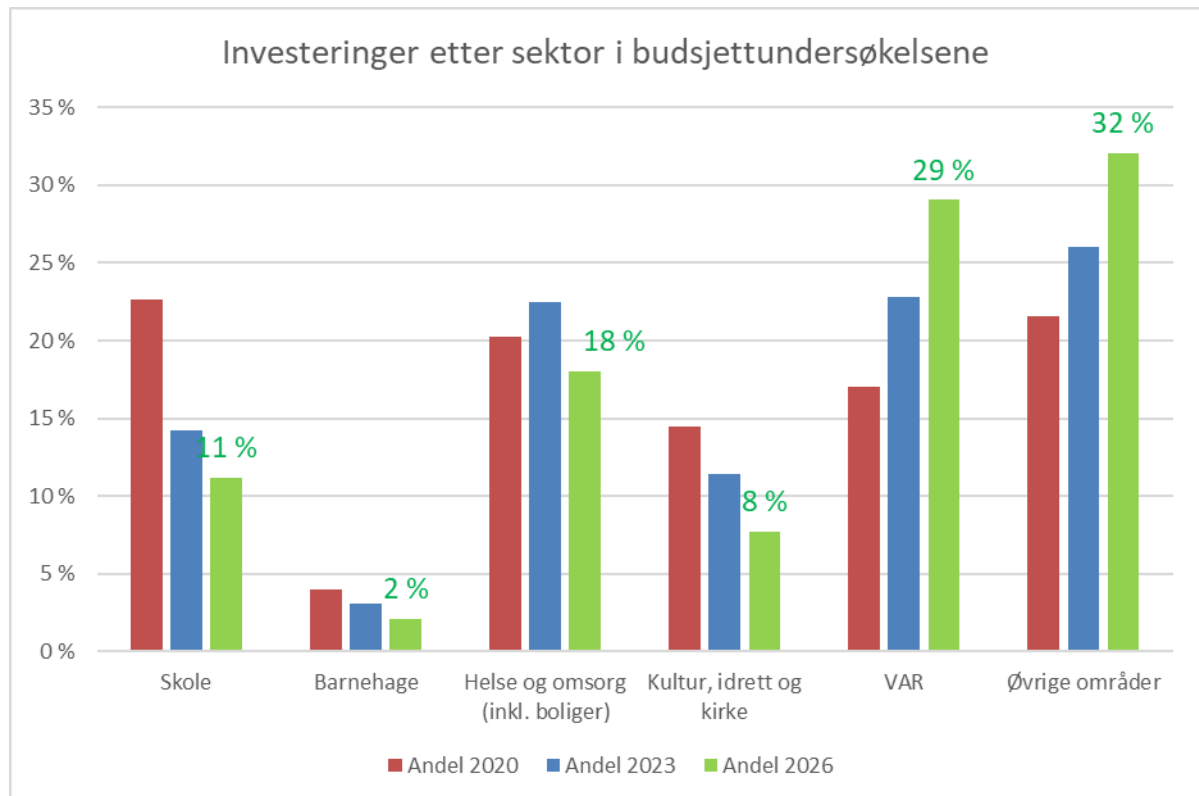
	Punktanslag for investeringer, mrd. kroner	
	2026	2025
Kommuner med under 10 000 innbyggere	17,8	19,9
Kommuner med 10 - 20 000 innbyggere	12,1	11,5
Kommuner med 20 - 60 000 innbyggere	27,4	25,8
Kommuner med 60 - 300 000 innbyggere	25,4	24,6
Oslo	22,5	23,8
Alle	105,2	105,8

Tabell 6: Punktanslag 2025 og 2026

Budsjettundersøkelsen viser samtidig at selv om Oslo planlegger med høy investeringsaktivitet i 2026, er denne likevel lavere enn den aktiviteten som ble planlagt for 2025. Også i de minst folkerike kommunene planlegges det med lavere investeringsaktivitet i 2026 enn i opprinnelig vedtatt budsjett for 2025. I øvrige kommunegrupper ligger det an til uendret eller svak vekst i aktiviteten.

Budsjettene viser videre at i overkant av 60 prosent av investeringene vil skje innenfor vann, avløp og renovasjon (VAR) og øvrige områder. Øvrige områder omfatter bl.a. kommunal infrastruktur (utenom VAR), oppgradering av eiendomsmassen, brann- og beredskap, transportmidler, IKT, administrasjonsbygg og flerformålsbygg.

Investeringsaktiviteten innen VAR og øvrige områder utgjør en stadig større andel av de samlede investeringene i kommunene når det sammenlignes med tilsvarende undersøkelser for budsjettårene 2020 og 2023, mens særlig skole og kultur, idrett og kirkebygg utgjør en stadig mindre andel.

Figur 13: Planlagte investeringer etter sektor

Økonomiplanene i de 186 kommunene i budsjettundersøkelsen viser at disse kommunene i perioden 2026-2029 har planer om å investere om lag 300 mrd. kroner i varige driftsmidler. Det planlegges med høyest investeringsaktivitet i 2026 med 85 mrd. kroner.